

DE ECONOMISCHE WAARDE VAN DE HUISDIERENSECTOR VERKENNEND RAPPORT

Vlaamse overheid | Departement Landbouw en Visserij

1. Blik op economische waarde huisdierensector

2. Terminologie

3. Aantal huisdieren

4. Economische kengetallen

5. Meer informatie

1. BLIK OP ECONOMISCHE WAARDE HUISDIERENSECTOR

Katten en honden zijn in ons land populaire gezelschapsdieren. Vlaanderen telt volgens de FOD Economie in 2008 1,01 miljoen katten en 621.000 honden. 24% van de huishoudens heeft een kat en 19% een hond. Het reële aantal honden en katten ligt hoger want de viervoeters die in dierenasielen, -pensions en -winkels verblijven en zwerfdieren zijn niet meegerekend. Er zijn ca. 150.000 paarden.

Voor hondenvoeding geeft een gemiddeld huishouden in 2010 per jaar 52 euro uit, voor kattenvoeding 37 euro en voor de aankoop van honden 8 euro. Dierenartskosten (39 euro) en artikelen voor huisdieren (27 euro) zijn ook belangrijke kostenposten in de uitgaven voor huisdieren. België voert in 2010 volgens Eurostat ter waarde van 344 miljoen euro aan voeder voor honden en katten in en ter waarde van 288 miljoen euro uit. Wereldwijd is hondenvoer volgens Euromonitor International in 2010 goed voor 59% en kattenvoer voor 35% van de verkoop van petfood, waarvan vooral multinationals zoals Mars Inc. (23%) en Nestlé SA (22%) profiteren.

Uit cijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid blijkt dat de huisdierensector in Vlaanderen in 2011 goed is voor een tewerkstelling van 939 voltijdse en 741 deeltijdse arbeidskrachten. De voltijdse tewerkstelling vindt vooral plaats in de detailhandel in huisdieren, voedsel en benodigdheden (35%), veterinaire diensten (26%) en groothandel in voedsel voor huisdieren (21%). Daarnaast zijn er volgens de Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen 2.478 zelfstandige dierenartsen inclusief helpers in Vlaanderen. In de paardensector genereren 1.763 bedrijven een toegevoegde waarde van circa 215 miljoen euro en een tewerkstelling van 3.560 voltijds equivalenten.

Traditionele volkssporten als de duiven- (23.631 houders) en vinkensport (10.022 vinkeniers) hebben nog altijd een aantal trouwe beoefenaars. Het is niet bekend hoeveel vogels, konijnen, cavia's en andere gezelschapsdieren er in ons land gehouden worden. Evenmin is duidelijkheid over het aantal kippen, varkens en koeien op niet-landbouwbedrijven. Dit rapport is een eerste aanzet om de huisdierensector te beschrijven.

Meer info vindt u op www.vlaanderen.be/landbouw/studies

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: Van Bogaert T. (2013) *De economische waarde van de huisdierensector. Verkennend rapport*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel. Depotnummer: D/2012/3241/275

2 TERMINOLOGIE

Dieren worden al gedomesticeerd sinds de agrarische revolutie (tussen 10.000 v.C. en 500 v.C.). Sindsdien zijn de betekenis en de functie van een huisdier enorm veranderd. Vroeger werd een huisdier gehouden voor zijn praktische en materiële gebruikswaarde. Nu houdt men een huisdier eerder om emotionele redenen. Huisdieren krijgen een menselijke status toegeschreven omdat ze voor kinderen en volwassenen een belangrijke bron zijn van affectie zijn en volwaardig deel uitmaken van het gezin. Menselijke interactie met (huis)dieren heeft ook een positieve invloed op het menselijk welzijn. Heel wat baasjes zijn bereid geld uit te geven voor hun geliefde huisdier.

Het rapport gaat dieper in op hobby- en gezelschapsdieren. Hobbydieren zijn landbouwhuisdieren die vooral voor het plezier van de eigenaar, dus zonder winstoogmerk, worden gehouden. Het gaat om koeien, schapen, geiten, varkens, eenden, kippen, ganzen en paarden, die niet op een landbouwbedrijf gehouden worden. Gezelschapsdieren zijn huisdieren die oorspronkelijk voornamelijk gehouden werden om hun nut, bijvoorbeeld als waakhond of kat tegen de muizen, maar tegenwoordig vaak uitsluitend voor het gezelschap gehouden worden of om wedstrijd sport mee te bedrijven. De meest gebruikelijke huisdieren zijn hond, kat, konijn en goudvis, maar ook hamsters, muizen, tamme ratten, cavia's, fretten, parkieten, kanaries en vele andere dieren kunnen als huisdier gehouden worden. Wedstrijden worden onder andere georganiseerd met duiven en vinken. Voor honden bestaan er fokkerijen en hondenscholen.

3 AANTAL HUISDIEREN

Honden en katten

De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie raamt op basis van het Huishoudbudgetonderzoek hoeveel katten en honden er in ons land gehouden worden. Het onderzoek volgt jaarlijks ruim 3.700 huishoudens op, die hun inkomsten en uitgaven noteren. Sinds 2000 krijgen huishoudens ook de vraag of ze een hond en/of een kat bezitten. De cijfers over het aantal huisdieren dateren van 2008.

Uit het Huishoudbudgetonderzoek blijkt dat België in 2008 1.974.000 katten en 1.167.000 honden telt. Vlaanderen neemt daarvan 1.010.000 katten (51%) en 621.00 honden (53%) voor zijn rekening. Wallonië telt verhoudingsgewijs meer honden en katten dan de twee andere gewesten. In Vlaanderen zijn er 16 katten per 100 inwoners, in Wallonië 25 en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 11. Vlaanderen telt 10 honden per 100 inwoners, Wallonië 15 en Brussel 4.

Er zijn meer gezinnen die een kat houden dan gezinnen die een hond hebben. Er zijn ook meer gezinnen met meerdere katten dan er gezinnen zijn met meerdere honden. In Vlaanderen heeft 24% van de huishoudens een kat en 19% een hond. In Wallonië liggen de percentages hoger, in Brussel lager. Het aantal katten en honden per huishouden met minstens één kat of hond of bedraagt in Vlaanderen respectievelijk 1,6 en 1,3 (**Tabel 1**).

In vergelijking met 2004 is het aantal honden in ons land heel licht gedaald en is het aantal katten licht gestegen.

Tabel 1: Honden en katten in België en de gewesten, 2008

	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
Aantal honden	1.167.000	621.000	499.000	46.000
Aantal katten	1.974.000	1.010.000	846.000	117.000
Percentage huishoudens met minstens één hond	20,1%	18,7%	26,1%	8,9%
Percentage huishoudens met minstens één kat	26,6%	24,2%	33,6%	17,6%
Aantal honden per 100 inwoners	10,98	10,05	14,63	4,45
Aantal katten per 100 inwoners	18,58	16,35	24,80	11,38

Verhouding aantal katten op aantal honden	1,69	1,63	1,69	2,56
Honden per huishouden met hond	1,29	1,30	1,30	1,06
Katten per huishouden met kat	1,65	1,63	1,72	1,37
Aantal huishoudens met minstens één hond	905.000	478.000	384.000	43.000
Aantal huishoudens met minstens één kat	1.197.000	619.000	493.000	85.000

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Huishoudbudgetonderzoek)

Het reële aantal honden en katten ligt nog wat hoger want de viervoeters die in dierenasielen, dierenpensions en dierenwinkels verblijven zijn niet meegerekend. Daarnaast is er ook nog een onbekend aantal zwerfhonden en zwerfkatten.

Alleen al wat de 90 dierenasielen in België betreft, ging het in 2011 om 36.580 katten (waarvan 22.555 zwerfkatten) en 26.520 honden (waarvan 14.000 zwerfhonden). Ten opzichte van 2010 is het aantal asielkatten met goed 3.000 toegenomen, terwijl het aantal asielhonden met 1.000 is afgenomen. De spectaculaire daling in 2010, die toegeschreven wordt aan het verbod om honden en katten te verkopen in dierenhandelszaken om impulsaankopen te voorkomen, zet zich dus enkel bij honden door ([Tabel 2](#)).

Meer dan 8.600 honden werden terugbezorgd aan hun eigenaar dankzij de identificatie die verplicht is sinds 2004. Bijna 18.000 honden werden geadopteerd, 2.700 kregen een dodelijk spuitje. Slechts 900 katten konden worden terugbezorgd aan hun baasje. 19.534 katten werden geplaatst, maar ook meer dan 12.000 geëuthanaseerd. Om het aantal asielkatten in te dijken en de massale euthanasie van katten te vermijden, lanceerde de dienst Dierenwelzijn van de FOD Volksgezondheid in 2011 het Meerjarenplan voor de Sterilisatie van Katten. De bedoeling is om op termijn alle katten (behalve voor de kweek) te steriliseren en te identificeren. De asielkatten zijn als eerste aan de beurt.

Tabel 2: Aantal dieren opgevangen in dierenasielen in België, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal honden	39.176	37.636	34.944	33.868	32.346	27.465	26.520
Aantal katten	35.995	35.828	33.696	35.079	36.796	33.138	36.580

Bron: FOD Volksgezondheid – Dienst Dierenwelzijn en CITES

Uit een enquête van het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) bij 644 Belgen van 18 jaar en ouder blijkt dat meer dan een kwart van de gezinnen van 3 tot 5 personen een hond heeft. 5% van de alleenstaanden heeft een hond. Honden zijn vooral geliefd bij dertigers (22%), veertigers (31%) en vijftigers (25%). Van de 65+'ers heeft iets minder dan één op de tien een hond. Hoge sociale groepen en middengroepen (elk 22%) zijn vaker hondeneigenaars dan lage sociale groepen (17%).

De grootste kattenliefhebbers zijn volgens dezelfde enquête de 30-64-jarigen: meer dan één op de vijf gezinnen binnen deze categorie heeft minstens één kat. Jongere mensen (12%) en de groep van de 65+'ers bezitten het minst vaak katten (7%). Gezinnen binnen hoge sociale groepen (23%) zijn vaker katteneigenaars dan middengroepen (16%) en lagere sociale groepen (12%).

Uit een ontwerprapport van de Werkgroep Consortium, die zich buigt over knelpunten in verband met gezondheids- en welzijnsproblemen bij honden veroorzaakt door inteelt, komt naar voren dat elk jaar 160.000 nieuwe honden geregistreerd worden. Zowat 25.000 van deze honden zijn pups voor wie een stamboom werd afgeleverd. Van de overige 85% geregistreerde honden is bekend wat hun identiteit is, wie hun baasje is, wat hun haarkleur en ras of type is, maar niet wie hun moeder of vader is en ook niet of ze werden ingevoerd of in ons land werden gekweekt. De hondenfokkerij is sterk versnipperd. De organisaties zijn veelal nationaal georganiseerd en de werking van deze organisaties steunt voornamelijk op vrijwilligers.

Konijnen, vissen, vogels en andere gezelschapsdieren

Uit een enquête van het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) bij 644 Belgen van 18 jaar en ouder blijkt dat 2% van de respondenten konijnen, aquariumvissen of vogels heeft. Parkieten/papegaaien, knaagdieren en schildpadden zijn minder populair (1%). Vissen buiten (in vijvers) en reptielen zijn volgens de enquête het minst populair.

Eigenaars van konijnen hebben gemiddeld 2,7 konijnen. Vogeleigenaars houden gemiddeld 5,4 vogels als het om parkieten of papegaaien gaat en 4,3 vogels binnen de categorie 'andere vogels'. Vissen binnen (6,6) zijn gemiddeld talrijker dan vissen buiten (4,2). Bij de andere huisdieren bedraagt het aantal stuks per houder 1,7 voor reptielen, 1,6 voor schildpadden en 1,2 voor knaagdieren.

Konijnen zijn volgens de enquête van OIVO vooral populair bij grotere gezinnen (4%) en in Waalse landelijke gemeenten (6%). Voor andere dieren zijn er geen betekenisvolle verschillen waargenomen.

Mensen gaan daarnaast op zoek naar originelere huisdieren dan de gebruikelijke hond of kat: de nieuwe gezelschapsdieren. Enkele voorbeelden zijn fretten, dwergvarkens, vogelspinnen, slangen, leguanen enz. Daarover zijn geen cijfers bekend.

Paarden

Uit cijfers van de FOD Economie blijkt dat er in Vlaanderen in 2011 22.236 paarden op landbouwbedrijven gehouden worden. Daarvan zijn er 2.269 landbouwpaarden en 20.034 overige paarden en pony's. Er zijn 3.276 landbouwbedrijven met paardachtigen.

Het totale aantal paarden in Vlaanderen raamt het rapport van Policy Research Cooperation in 2008 op 150.000. Daarvan zijn er circa 43 000 gestald bij maneges, fokkerijen en landbouwbedrijven. Circa 200.000 Vlamingen rijden op regelmatige basis paard. Anno 2012 zou het aantal paarden volgens het Vlaams Paardenloket nog een pak hoger liggen. Dat zou blijken uit de centrale gegevensbank van de Belgische Confederatie van het Paard (BCP) voor de identificatie van paardachtigen. Uit de Huishoudbudgetonderzoeken van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie blijkt dat 3% van de Belgische gezinnen minstens één paard heeft. In Vlaanderen zijn er 22 fokkersverenigingen voor paarden erkend.

Duiven en vinken

Volgens gegevens van de Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond (KBDB) zijn er in België 1,3 miljoen reisduiven. Een duivenliefhebber heeft gemiddeld 45 reisduiven. In 2011 waren er in totaal 28.801 aangesloten duivenliefhebbers in België, waarvan 23.631 in Vlaanderen. Oost-Vlaanderen is de provincie met het grootste aantal liefhebbers (6.718), gevolgd door Antwerpen (5.789). Aan de andere kant van de taalgrens zijn er duidelijk minder duivenmelkers ([Tabel 3](#)).

Tabel 3: Aantal aangesloten duivenliefhebbers per provincie, België, 2011

Oost-Vlaanderen	6.718
Antwerpen	5.789
Vlaams-Brabant	4.170
West-Vlaanderen	3.878
Limburg	3.076
Henegouwen	2.632
Luik	1.120
Namen	634

Waals-Brabant	574
Luxemburg	210

Bron: Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond

De Koninklijke Nationale Federatie Algemene Vinkeniersbond (A.Vi.Bo) deelt mee dat er in Vlaanderen 62.095 mannelijke zang- of botvinken zijn. Daarnaast zijn er heel wat vrouwelijke botvinken die moeten zorgen voor jonge kweekvogels zodat de vinkenier zijn hobby ook in de toekomst voort kan zetten. Bij de federatie zijn 10.022 leden aangesloten. De volkssport van de vinkenzettingen wordt vooral in West- en Oost-Vlaanderen beoefend, waar zich het gros van de vinkeniers bevindt (**Tabel 4**). In het Waalse gewest vinden ook zangwedstrijden voor botvinken plaats maar dan in een andere wedstrijdvorm en bij een zusterfederatie.

Tabel 4: Aantal aangesloten vinkeniers per provincie, Vlaanderen, 2012

West-Vlaanderen	7.279
Oost-Vlaanderen	2.566
Vlaams-Brabant	113
Antwerpen	51
Limburg	13

Bron: Koninklijke Nationale Federatie Algemene Vinkeniersbond

4 ECONOMISCHE KENGETALLEN

Consumentenbestedingen

Uit cijfers van het Huishoudbudgetonderzoek blijkt dat een Vlaams gezin gemiddeld 194 euro besteedt aan huisdieren. De grootste kostenpost is hondenvoeding (27%), gevolgd door dierenartskosten (20%), kattenvoeding (19%) en artikelen voor huisdieren (14%). Opvallend is dat een gezin in Wallonië ruim 30% meer besteedt aan huisdieren (**Tabel 5**). Dat komt overeen met de vaststelling dat Wallonië verhoudingsgewijs meer katten en honden telt. Er zijn volgens de FOD Economie 25 katten en 15 honden per 100 inwoners in Wallonië tegenover 16 katten en 10 honden per 100 inwoners in Vlaanderen.

Tabel 5: Gemiddelde uitgaven per huishouden, België, 2010

Gemiddelde uitgaven per huishouden	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
Aankoop van honden	9,70	7,53	16,01	n.m.
Aankoop van andere huisdieren	2,80	2,53	4,17	n.m.
Hondenvoeding	52,00	52,03	61,82	22,91
Kattenvoeding	49,35	36,77	63,49	72,82
Voedsel voor andere huisdieren	15,77	17,83	13,81	10,86
Artikelen voor huisdieren (o.m. hondenhokken, manden, aquaria, leiband...))	28,30	26,77	31,57	26,58
Dierenarts	42,70	38,52	49,32	44,85
Pension en verzorging van huisdieren	15,88	11,63	12,50	n.m.
Totaal	216,5	193,61	252,69	178,02

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Huishoudbudgetonderzoek)

De individuele uitgaven voor huisdieren zijn in Vlaanderen goed voor 81 euro. Voeding is met 45 euro de grootste slokop. Dierenartskosten (16 euro) en artikelen voor huisdieren (11 euro) volgen op de voet. In Wallonië bedragen de uitgaven per persoon 109 euro, waarvan 60 euro voor voedsel, 21 euro voor dierenartskosten en 14 euro voor artikelen voor huisdieren.

Tewerkstelling

Voorlopige cijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid geven aan dat de huisdierensector in Vlaanderen in 2011 goed is voor een tewerkstelling van 939 voltijdse en 741 deeltijdse arbeidskrachten. De voltijdse tewerkstelling vindt vooral plaats in de detailhandel in huisdieren, voedsel en benodigdheden (35%), veterinaire diensten (26%) en groothandel in voedsel voor huisdieren (21%). Bij de deeltijdse tewerkstelling zijn de twee grote spelers: veterinaire diensten (47%) en detailhandel in huisdieren, voedsel en benodigdheden (35%). De fokkerij neemt 12% van de voltijdse en 10% van de deeltijdse tewerkstelling in (**Tabel 6**).

Tabel 6: Tewerkstelling in voltijdse (VT) en deeltijdse (DT) arbeidskrachten (arbeiders en bedienden), Vlaanderen, 2008-2011

Activiteiten	2008		2009		2010		2011*	
	VT	DT	VT	DT	VT	DT	VT	DT
Fokken van andere dieren	112,0	67,3	103,5	78,5	115,3	91,5	114,7	72,7
Vervaardiging van voeders voor huisdieren	59,0	9,5	59,0	10,8	47,0	9,5	45,7	10,0
Groothandel in voedsel voor huisdieren	100,5	15,0	149,0	18,3	175,5	31,8	191,7	36,0
Detailhandel in huisdieren, voedsel voor huisdieren en benodigdheden	325,5	270,3	323,0	252,3	317,3	266,3	327,0	261,3

Veterinaire diensten	235,3	334,5	234,0	339,8	239,5	345,8	244,0	351,3
Diensten in verband met de verzorging van huisdieren	4,8	0,3	9,5	0,8	9,0	4,0	9,3	4,3
Pensions voor huisdieren	1,3	2,0	1,0	3,3	3,5	2,3	5,7	4,0
Africhten van huisdieren	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0
Totaal	838,3	698,8	879,0	703,5	907,0	752,0	939,0	740,7

* cijfers voor de eerste drie kwartalen van 2011

Bron: RSZ - Statinfo

Dierenartsen

Het aantal zelfstandige dierenartsen in Vlaanderen inclusief helpers bevindt zich in stijgende lijn, blijkt uit cijfers van de Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ). Het gaat in 2010 om 2.478 personen. Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen dierenartsen voor landbouwdieren en kleinere gezelschapsdieren. 57% van de dierenartsen en hun helpers zijn mannen, 43% zijn vrouwen. 91% van hen oefent de baan uit als hoofdactiviteit, 7% als nevenactiviteit en 2% is nog actief na zijn pensioen ([Tabel 7](#)).

Tabel 7: Aantal zelfstandige dierenartsen + helpers, Vlaanderen, 2006-2010

Zelfstandige dierenartsen + helpers in Vlaanderen	2006	2007	2008	2009	2010
Mannen	1.261	1.277	1.286	1.309	1.309
Vrouwen	979	1.021	1.074	1.119	1.169
Hoofdbezigheid	2.050	2.093	2.156	2.204	2.243
Nevenbezigheid	152	162	165	176	185
Actief na pensioen	38	43	63	48	50
Totaal	2.240	2.298	2.360	2.428	2.478

Bron: RSVZ

Dierenvoeder

België

De dierenvoedersector is in ons land een belangrijke economische sector. Uit het jaarverslag van de Federatie Voedingsindustrie in België (FEVIA) blijkt bijvoorbeeld dat de omzet van de voedingsindustrie in 2011 naar schatting 43,7 miljard euro bedraagt en dat de vervaardiging van dierenvoeders daarvan 8% of circa 3,5 miljard euro inneemt.

Het statistisch jaarverslag van de Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (BEMEFA) geeft dan weer aan dat de omzet van bereide dierenvoeders (inclusief voormengsels en voeders voor huisdieren) van Belgische mengvoederfabrikanten in 2009 3,0 miljard bedraagt. De totale mengvoederproductie beslaat nog volgens BEMEFA in 2009 6,4 miljoen ton en de sector stelt 3.300 personen tewerk. De productie wordt duidelijk gedomineerd door varkensvoeder (57%), pluimveevoeder (21%) en rundveevoeder (16%). De overige categorieën zijn kalver- en paardenvoeder (elk 2%), voormengsels (1%) en andere voeders (0,6%).

Uit de Eurostat-cijfers voor de handel in dierenvoeder blijkt dat België in 2010 in de categorie voeder voor honden en katten 344,0 miljoen euro invoert en 288,2 miljoen euro uitvoert (de stijging van de export heeft te maken met de registratie van de handel binnen de EU vanaf 2010, [Tabel 8](#)). Dat betekent dat ons land in die categorie een handelstekort heeft van 55,8

miljoen euro. Bij het voeder voor vissen en zeezoogdieren heeft België een handelsoverschot van 1,6 miljoen euro. In totaal voert België meer dierenvoer uit dan in door de massale export van voeder voor landbouwdieren (vooral pluimveevoeder, gevolgd door varkens- en rundveevoeder).

Tabel 8: Invoer en uitvoer van dierenvoer, in 1.000 euro, België, 2006-2011

Activiteiten	2006		2007		2008		2009		2010	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
Voeder voor honden en katten	306.573	39.303	325.467	47.721	371.116	36.405	383.655	38.963	343.958	288.207
Voeder voor vissen en zeezoogdieren	429	1.093	352	516	391	1.181	354	1.033	241	1.856
Totaal dierenvoer	575.900	529.101	666.975	637.236	719.292	694.088	678.177	693.082	668.141	970.131

Bron: Eurostat

Wereldwijd

Uit de Global Outlook Petfood 2012 blijkt dat de omzet van de wereldwijde huisdierenvoerindustrie groeit door toenemende marktsegmentatie en productinnovatie. Factoren die daarin een rol spelen: verstedelijking, de ontvankelijkheid van de consument voor kwaliteits- en merkproducten, de ruime beschikbaarheid in de detailhandel, de introductie van nieuwe producten, de toegenomen gezondheidsbehoeften van de ouder wordende huisdieren. Producenten lanceren meer en meer dieetproducten, aangepast, functioneel voeder en graanvrije producten. Huisdieren krijgen een 'individuele' status en hun voeder wordt aangepast aan hun levensfase of -situatie (jong/oud, gesteriliseerd, binnenhuis). De groeiende aanvaarding en aanbeveling van voedersupplementen door dierenartsen zou een positieve invloed hebben op de globale verkoop.

Droogvoeder wordt in de meeste regio's meer verkocht dan het duurdere nat voeder. Prijs is een belangrijke factor in opkomende markten, gebruiksvriendelijkheid en comfort sturen de verkoop aan in belangrijke ontwikkelde markten. Droogvoeder zal nog aan terrein winnen gezien het groeiende bewustzijn over de gezondheidsvoordelen van droogvoeder in vergelijking met nat voeder.

In opkomende markten als China en Brazilië nemen het aantal huisdieren en de vraag naar bereid voeder toe als gevolg van het hogere beschikbare inkomen, de boomende economie, de toenemende levensverwachting van de bevolking en de groei van het kerngezin. Huisdieren worden een geliefd onderdeel van het gezin. Westerse invloed zorgt er in landen als India voor dat tot dusver ongebruikelijke huisdieren ingeburgerd raken: kleine reptielen, hamsters, cavia's en schildpadden.

Volgens cijfers van Euromonitor International is de petfoodindustrie in 2011 wereldwijd goed voor een verkoop van omgerekend 53,6 miljard euro. Daarvan neemt hondenvoer 59% in, kattenvoer 35% en andere petfood 6% (**Tabel 9**).

Tabel 9: Wereldwijde verkoop van petfood, in miljoen dollar, 2010-2011

	2010	2011	2011/2010
Kattenvoer	22.482	23.237	+3,36%
Hondenvoer	36.866	38.519	+4,48%
Andere petfood	3.932	4.083	+3,86%
Totaal	63.280	65.839	+4,04%

Bron: Euromonitor International

De grote spelers in de mondiale petfoodindustrie zijn internationale multinationals. Marktleider is Mars Inc. (met merken als Whiskas, Sheba, Kitekat, Pedigree, Cesar, Frolic en Royal Canin), gevolgd door Nestlé SA (o.a. Friskies, Felix, Bakers en Gourmet). Daarna volgen Colgate-Palmolive (Hill's), Procter & Gamble (Eukanuba, Iams) en Del Monte (Milk-Bone, Kibbles 'n Bits). Private

labels of warenhuismerken nemen een marktaandeel van 12% in (Tabel 10). In Groot-Brittannië bestaat de top vijf van katten- en hondenvoermerken uit Whiskas, Felix, Pedigree, Tesco en Bakers. In Duitsland zijn de meest verkochte merken Fressnapf (van de gelijknamige keten van dierenspecialzaken), Whiskas, Rewe, Pedigree en Aldi.

Tabel 10: Marktaandelen van petfoodproducenten in de wereldwijde verkoop, in procent, 2005 en 2009

	2005	2009
Mars Inc.	21,8	23,0
Nestlé SA	21,6	22,4
Colgate-Palmolive	5,6	5,9
Procter & Gamble	6,2	5,8
Del Monte	2,3	3,2
Warenhuismerken	11,5	11,6
Overige	31,0	28,1

Bron: Euromonitor International

Volgens een prognose van Euromonitor zijn de tien grootste markten voor honden- en kattenvoer in 2015 de Verenigde Staten (23,1 miljard dollar), Brazilië (5,9 miljard dollar), Japan (4,4 miljard dollar), Frankrijk en Verenigd Koninkrijk (elk 4,2 miljard dollar), Duitsland (4,0 miljard dollar), Italië (2,4 miljard dollar), Rusland (2,2 miljard dollar), Canada en Australië (elk 1,7 miljard dollar). De sterkste groei ten opzichte van 2010 wordt verwacht in India (+14%), Saoedi-Arabië (+10%), Rusland (+9%), Thailand en Turkije (elk +8%).

Paardensector

In 2008 heeft Policy Research Corporation in opdracht van VLM de economische betekenis van alle deelsectoren van de paardenhouderij in Vlaanderen in kaart gebracht. Drie pijlers worden onderscheiden: fokkerij, gebruik en opleiding & beroepen. In totaal genereren 1.763 hippische bedrijven een toegevoegde waarde van circa 215 miljoen euro en een tewerkstelling van 3.560 voltijds equivalenten (VTE's). De deelsector met de grootste toegevoegde waarde is de verkoop van paardenvlees aan consumenten, gevolgd door de maneges en de paardenhandel. De deelsector met de grootste werkgelegenheid is de manegesector, gevolgd door de hoefsmeden. De cijfers hebben tenzij anders vermeld betrekking op 2007.

Fokkerij

De pijler 'fokkerij' telt 293 hippische bedrijven en 410 VTE's. De omzet bedraagt 13,7 miljoen euro en de toegevoegde waarde 6,2 miljoen euro.

In de categorie fokkerij zijn er 18 erkende fokkersverenigingen met maatschappelijk zetel in Vlaanderen die 22 stamboeken beheren. Ze genereren jaarlijks een omzet van ca. 3,3 miljoen euro en bieden werkgelegenheid aan 15 VTE's. Er zijn ca. 175 bedrijven die de titel 'stoeterij' voeren. Ze fokken en verhandelen jaarlijks meer dan 1.000 paarden. Ze halen hun inkomsten uit de verkoop van paarden en paardensperma. De paardenfokkerij, die bestaat uit kleine fokkerijen die met een vijftal merries fokken (70%), middelgrote fokkerijen/stoeterijen die met een tiental merries fokken (20%) en grote stoeterijen met ca. 30 fokmerries (10%), is goed voor een omzet van 9 miljoen euro en werkgelegenheid voor 250 VTE's. De totale inkomsten voor Vlaamse K.I.-centra bedragen circa 10,4 miljoen euro en er werken circa 145 mensen, exclusief dierenartsen.

Gebruik

De pijler 'gebruik' telt 558 hippische bedrijven, ca. 1 200 VTE's en realiseert een toegevoegde waarde van 62 miljoen euro. De maneges vormen de grootste deelsector.

De Vlaamse hippische federaties, verenigingen en clubs genereren een omzet van 9.4 miljoen euro met circa 28 VTE's en tal van vrijwilligers. De koepelfederatie is de Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP), de Vlaamse vleugel van de Belgische Confederatie van het Paard. Vlaanderen telt ca. 400 maneges waar ongeveer 18.100 paarden verblijven. Elk manegepaard genereert gemiddeld ca. 3.620 euro omzet per jaar of ca. 300 euro per maand. Per 25 paarden werkt er ongeveer 1 VTE op de maneges. In totaal klokt de manegesector af op een jaarlijkse omzet van 65 miljoen euro en 685 VTE's. Particuliere gebruikers maken vaak gebruik van pensionstallen, waarvoor ze 128 miljoen per jaar uitgeven. De politie te paard werkt met een budget van 11,5 miljoen euro en stelt 220 VTE's tewerk.

Er vinden in Vlaanderen ongeveer 125 paardentopsportevenementen plaats, waarvan meer dan 60 internationale. De meest beoefende sporttak voor die wedstrijden is jumping. Vlaanderen telt ca. 100 professionele ruiters, die in 2007 in totaal meer dan 2,7 miljoen euro aan prijzengeld wonnen. De paardensportwedstrijden in Vlaanderen realiseren een omzet van ca. 19 miljoen euro. Ze worden georganiseerd door een 50-tal VTE's en vele vrijwilligers. De draf sport telt circa 720 fokkers, 1.325 eigenaars, 54 trainers en 274 jockeys. De galopsport is goed voor een 20-tal fokkers, 140 eigenaars, 22 trainers, 29 beroepsjockeys en 32 amateurjockeys. In de paardenrensport werken circa 70 VTE's en vele vrijwilligers. De renverenigingen genereren een omzet van 6 miljoen euro. Paardenweddenschappen brengen 6,5 miljoen euro op aan de Vlaamse schatkist in de vorm van heffingen op weddingsgeld van paardenkoersen.

29 koetsen en 4 paardentrans worden ingezet voor toeristische rondritjes zonder afspraak in Antwerpen, Brugge, Gent en Oostende. Daarbij wordt werkgelegenheid gecreëerd voor in totaal 50 VTE's en een omzet van 3,3 miljoen euro. De toeristische rondritjes op afspraak en de verhuur van paardenkoetsen zijn goed voor een jaarlijkse omzet van circa 0.6 miljoen euro en 10 VTE's. Flanders Horse Expo, de jaarlijkse beurs voor ruiter, menner, fokker en paardenliefhebber, trok in 2012 23.000 bezoekers.

Opleiding & beroepen

De pijler 'opleiding en beroepen' telt 912 hippische bedrijven en 1 940 VTE's. De omzet bedraagt 493 miljoen euro en een toegevoegde waarde van 147 miljoen euro.

Zestien instellingen bieden in Vlaanderen hippische opleidingen. Circa 940 studenten volgen de opleidingen. Samen vertegenwoordigen ze 71 VTE's en een productiewaarde van 4,2 miljoen euro.

Er worden 451 paardensportkampen georganiseerd met in totaal 5.989 deelnemers. De ruitersportkampen genereren met 20 VTE's een omzet van 1 miljoen euro. De productie van ruitersportmaterieel gebeurt in hoofdzaak in het buitenland. De handel gebeurt in een 80-tal ruitersportzaken, waaronder één groothandel, zestig detailzaken, tien maneges met een ruitershop en tien zadel- en gareelmakers. Samen zijn ze goed voor een omzet van 32 miljoen euro en een tewerkstelling van 200 VTE's. Vlaanderen telt circa 420 hoefsmeden die jaarlijks 88.000 paarden beslagen. Het beslaan van een paard kost ca. 55 euro en moet gemiddeld om de 8 weken gebeuren. De hoefsmeden genereren jaarlijks een omzet van 25 miljoen euro. Er zijn op basis van de bezoekcijfers van het jaarlijks congres van de Wetenschappelijke Vereniging voor de Gezondheid van het Paard circa 120 paardenartsen in Vlaanderen. Er zijn ook zeven paardenklinieken. De paardengeneeskundige sector is goed voor een jaarlijks gegenereerde omzet van 22 miljoen euro en ca. 200 VTE's. De 15 farmaceutische bedrijven die paardengeneesmiddelen verdelen, genereren samen een omzet van 6 miljoen euro en werk voor 7,5 VTE's.

62 bedrijven in Vlaanderen produceren ca. 75 000 ton paardenvoer. De fouragehandel creëert 5 miljoen euro omzet en een werkgelegenheid voor 50 VTE's. De paardenmestverwerkende bedrijven genereren jaarlijks een omzet van 25 miljoen euro en bieden werkgelegenheid aan 160 VTE's. In Vlaanderen worden jaarlijks ca. 5.200 nieuwe paardentrailers en 110 koetsen verkocht. Hieruit wordt een gezamenlijke omzet van ca. 31,5 miljoen euro gegenereerd. Met het ombouwen en verkopen van paardenvrachtwagens in Vlaanderen wordt bijna 18 miljoen euro gegenereerd en werk voor een 20-tal VTE's. European Horse Services verzorgt het internationaal transport van paarden en realiseert daarmee een omzet van bijna 7 miljoen euro en een werkgelegenheid voor 8

VTE's. Een negental pisteleggers, waaronder NV Poels G. & Co, dat de Olympische pistes in Peking bouwde, genereren een omzet van circa 12 miljoen euro en stellen 19 VTE's tewerk. De 20 Vlaamse stallen- en stapmolenbouwers realiseren een jaarlijkse omzet van circa 17 miljoen euro en een werkgelegenheid voor 66 VTE's.

De jaarlijkse omzet van de Vlaamse verzekeringsbranche met betrekking tot paarden, ruiters en vrijwilligers bedraagt 3,6 miljoen euro (13 VTE's). De paardenhandel is goed voor een jaarlijkse omzet van 103 miljoen euro en een werkgelegenheid van 225 VTE's. In Vlaanderen worden jaarlijks een duizendtal renpaarden verhandeld, goed voor een omzet van 1 miljoen euro. Rendac, het enige bedrijf dat paardenkadavers verwerkt, creëert een omzet van 0,3 miljoen euro met 4 VTE's. Het slachten van ca. 10.000 paarden in 11 slachthuizen genereert jaarlijks een omzet van 0,8 miljoen euro en neemt 8 VTE's in. Uit de verwerking en de verkoop van paardenvlees uit binnen- en buitenland wordt een productiewaarde behaald van 135 miljoen euro, waarvan de vleesverwerking 31,5 miljoen euro inneemt, groothandel, rokerijen en zouterijen 22,5 miljoen euro en de verkoop van paardenvlees aan consumenten 81 miljoen euro. In Vlaanderen zijn er ca. 25 paardenmelkerijen die samen jaarlijks 2 miljoen euro omzetten en circa 30 VTE's tewerkstellen. De diverse hippische mediakanalen genereren gezamenlijk jaarlijks een omzet van ca. 6,8 miljoen euro. Ze bieden werk aan 23 personen en meerdere freelancers.

5 MEER INFORMATIE

Dit rapport schetst een eerste en nog onvolledig beeld van het economisch belang van de huisdierensector in Vlaanderen op basis van een aantal beschikbare cijfers. Het is een eerste aanzet om de huisdierensector te beschrijven. Er zijn meer gegevens en er is meer onderzoek en coördinatie tussen verschillende diensten nodig om tot een voldragen rapport te komen, zoals in Nederland *Feiten & Cijfers, Gezelschapsdierensector 2011*. Dat tweejaarlijks rapport, dat opgemaakt wordt in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, brengt de aard, de omvang en de economische betekenis van de gezelschapsdierensector in kaart om op basis daarvan onderbouwd beleid te kunnen ontwikkelen. Het bevat cijfers uit diverse onderzoeken en rapportages, aangevuld met informatie over relevante ontwikkelingen in de sector.

Geraadpleegde bronnen

- Adriaen H. (2012) Aantal asielkatten gestegen in 2011: 36.580 dieren opgevangen, in: *De Morgen*, 11 juli 2012.
- BEMEFA (2010) *Statistisch jaarverslag 2009*, Brussel.
- FEVIA (2012) *Economische ontwikkeling van de Belgische voedingsindustrie in 2010/2011*, Brussel.
- FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2010) *De honden en katten van de Belgen* (persbericht), Brussel.
- FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu - Dienst Dierenwelzijn en CITES (2011) *Dierenasielen – statistieken*, Brussel.
- Global Industry Analysts, Inc (2012) *Pet Foods - Global Outlook*.
- HAS Kennistransfer, Hogeschool HAS Den Bosch (2011) *Feiten & cijfers Gezelschapsdierensector 2011*, Den Bosch, http://issuu.com/hasdenboschinternational/docs/feiten___cijfers_van_de_gezelschapsdierensector_20.
- Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond (2012) *Cijfers over duivenliefhebbers* (e-mail), Halle.
- Koninklijke Nationale Federatie Algemene Vinkeniersbond (2012) *Cijfers over vinkenhouders* (e-mail), Kuurne.
- Linthicum L. (2011) *Private Label Petfood Market Update*, Euromonitor International
- Pijpops L. (2007) *Economische analyse van de dierenarts-praktijken in Vlaanderen*, Eindverhandeling tot het bekomen van de graad Licentiaat in de Toegepaste economische Wetenschappen, Universiteit Hasselt.

-
- Policy Research Cooperation (2008) *De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen. Een analyse van het economisch en sociaal-maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij*, Antwerpen.
  - Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (2012) *Evolutie (2006-2010) van het aantal verzekeringsplichtigen per Nace-Bel codes 2008* (e-mail), Brussel.
  - Rijksdienst Sociale Zekerheid – Statinfo (2012) *Aantal in de sociale zekerheid opgenomen arbeidsplaatsen (voltijds/deeltijds) per gewest 2006-2011* (e-mail), Brussel.
  - Velghe J. (2012) *Huisdieren*, Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties, Brussel.
  - VILT (2012) *Drie procent van Belgische gezinnen heeft paarden*, Brussel.
  - Vlaams paardenloket, www.vlaamspaardenloket.be.
  - Wenten M. (2009) *De paardenwereld van A tot Z*
  - Wikipedia (2012) *Huisdier*, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Huisdier>.